

Razvoj turizma na Otoku Ugljanu

Mašina, Ivan

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **The University of Applied Sciences Baltazar Zaprešić / Veleučilište s pravom javnosti Baltazar Zaprešić**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:129:073084>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-25**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository of the University of Applied Sciences Baltazar Zaprešić - The aim of Digital Repository is to collect and publish diploma works, dissertations, scientific and professional publications](#)

VELEUČILIŠTE BALTAZAR
s pravom javnosti
DISLOCIRANI STUDIJ, BIOGRAD NA MORU

Ivan Mašina

RAZVOJ TURIZMA NA OTOKU UGLJANU

STRUČNI ZAVRŠNI RAD

Biograd na moru, rujan 2019.

VELEUČILIŠTE BALTAZAR
DISLOCIRANI STUDIJ, BIOGRAD NA MORU
SMJER: POSLOVNA EKONOMIJA I FINACIJE

Ivan Mašina

RAZVOJ TURIZMA NA OTOKU UGLJANU

STRUČNI ZAVRŠNI RAD

Mentor: Dr.sc. Pave Ivić

Biograd na moru, rujan 2019.

SAŽETAK

Predmet istraživanja ovog rada je pregled i analiza razvoja turizma na Otoku Ugljanu. Važnost ove analize proizlazi iz činjenice da u bližoj povijesti nije bilo jednog rada koji analizira povijest i sadašnjost otočkog turizma na način da obuhvati sve relevantne čimbenike ponude. Kroz dobivene rezultate se može zaključiti da je nakon rata, oporavak na stare slave bio spor, ali ustrajan. Današnje stanje turizma na otoku je i dalje bez prave strategije i vizije gdje se vidi u budućnosti, i dok se to ne promijeni, Otok Ugljan nikad neće biti na nivou Hvara, Brača i drugih atraktivnih Jadranskih otoka.

Ključne riječi: Otok Ugljan, turizam, razvoj

SUMMARY

The theme of this research is overview and analysis of tourism development on Island Ugljan. Importance of this analysis comes through facts that in near history, there wasn't any research which analyses past and present of island tourism on a way that incorporates all the relevant factors of a tourism supply. With given results, we can conclude that after the war, recovery was slow but diligent. These days, tourism on island is still without specific strategy and vision, where island should be in the future. Until we change that, Island Ugljan will never reach his full potential and be on a level like Brač, Hvar and other attractive Adriatic islands

Keywords: *tourism, development, Island Ugljan*

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1 Problem i predmet istraživanja	1
1.2 Ciljevi i svrha istraživanja	1
1.3 Struktura rada	1
1.4 Metodologija rada	2
2. POVIJESNI RAZVOJ OTOKA	3
3. POČECI TURIZMA NA ZADARSKIM OTOCIMA	4
4. ANALIZA DOLAZAKA I NOĆENJA TURISTA U PERIODU OD 1980-2004 god.	5
5. POSJEĆENOST OTOKA U PERIODU OD 2006-2017 god.	10
6. LUKE NAUTIČKOG TURIZMA NA OTOKU	12
6.1 Marina Preko	12
6.2 Olive Island marina Sutomišćica	13
7. PREGLED ATRAKCIJA I ZNAMENITOSTI NA OTOKU	14
7.1 Preko	14
7.2 Kali	14
7.3. Kukljica	15
7.3.1 Pola stoljeća turizma u Kukljici	17
7.4 Ugljan	18
8. TURISTIČKA PONUDA I ZABAVNI PROGRAMI NA OTOKU	20
8.1 Preko	20
8.2 Poljana	21
8.3 Kali	21
8.4 Kukljica	21
9. ZAKLJUČAK	23
POPIS LITERATURE	24

1. UVOD

Turizam je kod nas jedna od važnijih gospodarskih grana. Jadranski otoci su neiskorišteni dragulj koji se moraju razvijati u smislu održivosti i očuvanja flore i faune.

Razvoj turizma na Ugljanu kao i okolnim otocima počinje pedesetih godina prošlog stoljeća kad su poljoprivredne zadruge osnivale gostionice i nudile privatan smještaj na iznajmljivanje.

1.1 Problem i predmet istraživanja

Predmet istraživanja je Otok Ugljan, koji sa svojim mjestima (Kukljica, Kali, Preko, Poljana, Sutomišćica, Lukoran i Ugljan) čini jednu turističku cjelinu. Problem istraživanja proizlazi iz činjenice da do sad nije bilo jednog rada koji će spojiti povijest i sadašnjost turizma, te na adekvatan način te podatke obraditi.

1.2 Ciljevi i svrha istraživanja

Svrha ovog istraživanja je bila kao autoru, pobliže analizirati turizam na otoku kroz relevantne podatke i bolje se upoznati sa turističkim razvojem otoka, dok su zadani ciljevi:

- Upoznati se sa prošlim turističkim trendovima
- Analiza turističke ponude na otoku
- Analiza smještajnih jedinica na otoku

1.3 Struktura rada

Ovaj rad se sastoji od 7 cjelina. Nakon uvoda kratko je opisana povijest otoka od antike naovamo, u drugoj cjelini prikazani su podaci o dolascima i noćenjima gostiju u periodu prije rata kao i period ponovnog buđenja turizma u periodu od 2000 god. do 2004 god.

U trećoj cjelini su prikazani podaci o dolascima i noćenjima u periodu od 2006. god. do 2017 god.. Kroz četvrtu cjelinu ćemo upoznati dvije važne luke nautičkog turizma na otoku, a u petoj cjelini ćemo pobliže upoznati sve atrakcije koje otok može ponuditi svojim gostima. Na kraju imamo pregled zabavnih i kulturnih događanja na otoku.

1.4 Metodologija rada

Prilikom ovog istraživanja korišteni su sekundarni podaci, odnosno knjige te znanstveni i stručni članci vezani uz odabrani predmet istraživanja kao i statistički podaci Državnog zavoda za statistiku RH, Instituta za turizam RH i svih Turističkih zajednica Otoka Ugljana. Istraživanje je provedeno uz pomoć uobičajenih znanstveno-istraživačkih metoda analize i sinteze, indukcije i dedukcije te deskripcije i komparacije. Analiza je korištena kako bi se određene pojave i sudovi razložili na jednostavnije dijelove, dok se sintezom iz pojedinih tvrdnji donosio opći zaključak.

Indukcijom su se iz pojedinih tvrdnji ili pojava donosili opći sudovi, a dedukcijom su se iz općih tvrdnji i sudova donosili sudovi o pojedinačnim pojavama, problemima, konceptima i sl. Deskripcija i komparacija su metode korištene pri parafriziranju i usporedbi stavova različitih autora o problemu istraživanja kao i pri tumačenju kvantitativnih podataka u istraživanju.

2. POVIJESNI RAZVOJ OTOKA

Otok Ugljan je dalmatinski otok zadarske skupine otočja. Ima dugu obalu 68,2 km dok površina iznosi 45 četvorna kilometra. Iz popisa stanovništva u 2011. godini, imao je oko 8000 stanovnika, od čega općina Preko 3800.

Otok je naseljen još u pretpovijesti, a pod današnjim imenom se spominje već 1325. godine. Sva današnja naselja koja su na otoku su postojala još u srednjem vijeku. Sa zaselcima u zaleđu, razvila su se mjesta: Kukljica, Kali, Preko, Poljana, Sutomišćica, Lukoran i Ugljan sa svojim zaseocima.

Prema predaji se smatralo da je naziv otoka bilo prezime rimskoga zemljoposjednika. Na sjevernoj strani otoka su nalazišta antičkih ostataka. U Mulinama je nalazište starokršćanske bazilike, kasnoantički mauzolej i pogon za preradu ulja. Iz srednjeg vijeka je franjevački samostan Sv. Jeronima na Ugljanu, crkva Sv. Petra u Poljani iz 13. st. i crkva Sv. Ivana, u Preku iz 11. stoljeća.

Ugljan je nastanjen od mlađeg kamenog doba što nam dokazuju pronađena kamena strugala stara oko 3000. god., a dvije još neistražene pećine (Karinja Jama i pećina na Farču) vjerojatno skrivaju i starije ostatke. Prve nastali zapisi o otoku koje nalazimo govore da se nasuprot Zadra nalazi otok Lissa. Liburni su prvi narod koji naseljuje otok.

Oni su u 4. stoljeću pr. kr. sagradili naselje na brdu Čelinjak i utvrdili ga, tako da su još i danas vidljivi ostaci tih kuća. Još jedno liburnsko naselje je pronađeno na brdu Kuranj. Po obrambenom bedemu koji izgleda kao prsten dobija ime, uz pažljivo promatranje, taj bedem je vidljiv i danas. Liburni su se bavili ribarstvom, stočarstvom i poljoprivredom. Rimljani su osvojili Ugljan sredinom 1. st. pr. kr.

Ugljansku zemlju vlast rimske kolonije priključuje gradskom zemljištu te ga uvodi u parcele veličine 714x714 metara kvadratnih. Kolonisti sa novim ugljanskim imanjima grade gospodarsko stambene zgrade: Villae Rusticae, Stivon u Mulinama, villa u Fortošćini, villa u Čeprljandi. U ranijem srednjem vijeku Hrvati i slaveni polako naseljavaju Ugljan. Većina zemlje je i dalje u vlasništvu Zadra koji ga dodjeljuje na korištenje poznatijim plemićkim obiteljima koji u 16. i 17. stoljeću grade svoje dvorce. Od poznatijih imamo: dvorac obitelji Califfi, Lipeus u Batalaži, dvorac obitelji Bartolozzi, dvorac obitelji Ponte, Stocco, dvorac obitelji Ferra.¹

¹rapoloživo na <<https://ugljan.hr/hr/ugljan/povijest-i-kultura.html>> pristupljeno: 10.9.2018

3.POČECI TURIZMA NA ZADARSKIM OTOCIMA

Do 1951. god. na zadarske otoke nije dolazio ni jedan strani turist, sve do 1953.god. kad se počela voditi evidencija o turističkim noćenjima.Na svim zadarskim otocima 1951.god. poslovale su 52 gostionice.

Prije izgradnje hotela, u četiri mjesta na zadarskim otocima, 1954. god. boravilo je u kućnoj radinosti 2076 gostiju sa 23 003 noćenja, a 1959. god. u 12 mjesta na otocima boravilo je 71 230 gostiju sa 414 168 noćenja.

Na zadarskim otocima prve organizacije koje su se počele baviti turizmom su bile poljoprivredne zadruge. Godine 1961. općinski NO u Božavi osnovao je poduzeće “Saharun” koje je preuzelo brigu i zadatak na tom području obavljati pripreme za razvoj turizma. U tu svrhu 1963. god. sagrađena je i restauracija u Solinama.

Drugo poduzeće za turistički razvoj osnovala je Tankerska plovidba u Zadru - “Turisthotel”. To poduzeće je prve investicije u hotelske objekte uložilo u Biogradu n/m (u Crvenoj luci 1964. god.), a zatim je podiglo hotele u mjestima:

- Božavi s 517 kreveta
- Luci sa 154 kreveta
- Salima sa 145 kreveta
- Velom Ižu sa 204 kreveta

U razvoju turizma isticale su se Poljoprivredna zadruga u Kukljici koja je izgradila Turističko naselje “Zelena Puna” s 1.130 kreveta, Poljoprivredna zadruga u Preku izgradila hotel sa 126 kreveta, Trgovačko poduzeće “Zadranka” hotel u Ugljanu s 215 kreveta.

Ukupno je na zadarskim otocima do 1971.god.bilo podignuto oko 30 objekata, a zatim je turistička izgradnja stala. Kako do tada na zadarskim otocima ranije nije bilo nikakvih smještajnih kapaciteta ono što je napravljeno, predstavljalo je veliki napredak za otok, iako još tada na otocima nije bilo cesta ni struje.²

²Ante Dragić, Stanovništvo na zadarskim otocima, Zadar 2002, izdavač Otočni sabor, str.334-335

4. ANALIZA DOLAZAKA I NOĆENJA GOSTIJU U PERIODU OD 1980-2004 god.

Nakon drugog svjetskog rata, Jugoslavija se počela lagano buditi. Kroz 50-te i 60-te godine dolazi do popularizacije radničkih odmarališta diljem obale, gdje bi radnici kroz ostvarene popuste i benefite odlazili u obalne i priobalne destinacije. Takva 2 slučaja su bila i na Ugljanu gdje su u Preku izgrađena 2 odmarališta za radnike "Elektre".

Procvat turizma se dešava otvaranjem turističkog resorta "Zelene Punte" u Kukljici(1130 kreveta), zajedno uz hotel u Preku(126 kreveta) i hotel u mjestu Ugljan(190 kreveta), otok se smješta na kartu jednih od najpoželjnijih destinacija u županiji, a i šire.

Tablica br.1. Pregled noćenja i kretanje turista na Otoku Ugljanu od 1981.-1999.

Godina	Broj turista	Broj noćenja
1981.	23 973	263 685
1982.	25 333	255 161
1983.	23 124	226 787
1984.	23 802	265 336
1985.	24 495	238 901
1986.	27 103	267 936
1987.	31 831	296 661
1988.	28 311	223 719
1989.	24 940	231 483
1990.	22 791	205 901
1991.	546	3075
1992.	-	-
1993.	-	-
1994.	683	4299
1995.	1459	11 234

1996.	3874	30 175
1997.	13 439	113 271
1998.	19 634	150 454
1999.	13 914	104 293

Izvor: Državni zavod za statistiku Zadarske županije

Tablica 2. Broj turista, noćenja i prosječan broj noćenja po turistu u odabranim godinama po mjestima

	1980 god.		
Naselje	Broj turista	Broj noćenja	Noćenja po turistu
Kali	2 813	25 685	9,1
Kukljica	6 970	8 070	1,2
Lukoran	1 079	12 204	11,3
Poljana	328	3 199	9,8
Preko	8 555	100 861	11,8
Sutomišćica	430	6 063	14,1
Ugljan	4 275	41 680	9,7
Ukupno	24 450	197 762	8,1

Izvor: Promet turista u primorskim gradovima i općinama u 1980., Republički zavod za statistiku 1981

Tablica 3. Broj turista, noćenja i prosječan broj noćenja po turistu u odabranim godinama po mjestima

	1985 god.		
Naselje	Broj turista	Broj noćenja	Noćenja po turistu
Kali	1 783	15 651	8,8
Kukljica	12 184	131 547	10,8
Lukoran	343	4 100	12
Poljana	154	1 542	10
Preko	5 536	54 525	9,8
Sutomišćica	129	999	7,7
Ugljan	3 454	31 294	9,1
Ukupno	23 583	239 658	10,2

Izvor: Promet turista u primorskim gradovima i općinama u 1985., Republički zavod za statistiku 1986

Tablica 4. Broj turista, noćenja i prosječan broj noćenja po turistu u odabranim godinama po mjestima

	1990 god.		
Naselje	Broj turista	Broj noćenja	Noćenja po turistu
Kali	141	1 019	7,2
Kukljica	13 055	113 399	8,7
Lukoran	0	0	0
Poljana	0	0	0
Preko	7 274	64 580	8,9
Sutomišćica	0	0	0
Ugljan	2 212	20 137	9,1
Ukupno	22 682	199 135	8,8

Izvor: Promet turista u primorskim gradovima i općinama u 1990., DZS, Zagreb 1991

Tablica 5. Broj turista, noćenja i prosječan broj noćenja po turistu u odabranim godinama po mjestima

	1995 god.		
Naselje	Broj turista	Broj noćenja	Noćenja po turistu
Kali	0	0	0
Kukljica	754	6 629	8,8
Lukoran	0	0	0
Poljana	0	0	0
Preko	705	4 605	6,5
Sutomišćica	0	0	0
Ugljan	0	0	0
Ukupno	1 459	11 234	7,7

Izvor: Promet turista u primorskim gradovima i općinama 1995., DZS, Zagreb, 1996.

Tablica 6. Broj turista, noćenja i prosječan broj noćenja po turistu u odabranim godinama po mjestima

	2000 god.		
Naselje	Broj turista	Broj noćenja	Noćenja po turistu
Kali	1 295	9 537	7,4
Kukljica	11 542	85 715	7,4
Lukoran	640	5 181	8,1
Poljana	597	5 023	8,4
Preko	705	4 605	6,5
Sutomišćica	0	0	0
Ugljan	5 112	35 997	7
Ukupno	21 948	162 901	7,4

Izvor: Promet turista u primorskim gradovima i općinama u 2000., DZS, Zagreb 2001

Tablica 7. Broj turista, noćenja i prosječan broj noćenja po turistu u odabranim godinama po mjestima

	2004 god.		
Naselje	Broj turista	Broj noćenja	Noćenja po turistu
Kali	2 230	19 143	8,6
Kukljica	14 227	141 059	9,9
Lukoran	562	5 962	10,6
Poljana	922	8 284	9
Preko	3 364	25 123	7,5
Sutomišćica	364	3 429	9,4
Ugljan	9 447	80 933	8,6
Ukupno	31 116	283 933	9,1

Izvor: Promet turista u primorskim gradovima i općinama u 2004., DZS, Zagreb, 2005.

Uz navedene kapacitete važan je i smještaj u brojnim kućama za odmor, osobito u području Kukljice (uz Ždrelašćicu) i Ugljana. Uz Ždrelašćicu se na otocima Ugljanu i Pašmanu (Gladuše) izgledom i funkcionalno gotovo stihijski razvilo veliko vikend naselje (slično kao i na otoku Viru), koje nema odovarajuću infrastrukturu. Kretanje broja posjetitelja i broja noćenja na otoku Ugljanu u posljednjih dvadesetak godina podudara se s tendencijom specifičnom za cijeli zadarski kraj. Do kraja 80-ih zabilježen je razmjerno stabilan broj turista (od 24 000 do 32 000 godišnje), a potom od kraja 80-ih do 1994. pad broja turista i broja noćenja zbog ratnih zbivanja koja su zadesila ovaj kraj. Broj se turista postupno povećava krajem 90-ih. Od sredine 90-ih godina 20.st. broj turista se postepeno povećava što generira brojne pozitivne, ali i negativne posljedice. Prihodi su znatni, dosta je ostvareno na uređenju okoliša te izgradnji lučke i mjesne infrastrukture, ali sve više dolazi do izražaja opterećenost ekološki osjetljivoga otočnog prostora ograničenih prirodnih resursa, posebice uskog obalnog pojasa.³

U razmatranju razvitka turizma znakovit je podatak o broju noćenja te o ostvarenom broju noćenja po turistu. Prosječno su turisti ostvarivali oko 9 noćenja na otoku. S obzirom na prosječno trajanje godišnjeg odmora, to je razmjerno kratko. Duljina zadržavanja turista na Ugljanu posljedica je njihove veće mobilnosti, posebno nautičara, ali i nedostatne turističke ponude. Svakako bi turizmu ubuduće trebalo pridavati osobitu pažnju jer je on jedna od okosnica razvitka otoka.⁴

³J. Faričić, D. Magaš, Geografska obilježja Otoka Ugljana, str.76

⁴ isto, str.77

5.POSJEĆENOST OTOKA U PERIODU OD 2006.-2017. Godine

Tablica br.8 Turistički pokazatelji po naseljima

Mjesto	Dolasci 2006.	Noćenja 2006.	Dolasci 2016.	Noćenja 2016.	Dolasci 2017.	Noćenja 2017.
Preko	4556	37 286	9892	141 368	11 010	107322
Kali	2169	21 377	4234	41 613	4852	44 138
Kukljica	3901	32 197	9711	66 420	8626	86 378
Ugljan	4734	38 875	11 601	130 067	13 247	145 612
Ukupno	15 360	129 717	35 438	379 468	37 735	383 450

Izvor: Turističke zajednice Otoka Ugljana

U periodu od 10 godina, od 2006.g. do 2016.g. evidentan je značajan rast u dolascima i noćenjima gostiju. U periodu do 2006.godine Hrvatska još nije imala razvijen brend u svijetu i taj oporavak od rata je trajao preko 10 godina, dok unazad 5 godina, hrvatski turizam je krenuo u jednom smjeru te smo prepoznati kao destinacija koja ima što ponuditi, stoga je ovoliki skok u noćenjima i dolascima opravdan.

Tablica br. 9 Dolasci gostiju prema državljanstvu u Općinu Preko u 2006. god. I 2016. god.

Država	Broj gostiju 2006	Broj gostiju 2016
Hrvatska	1 152	1 160
Slovenija	1 357	1 358
Njemačka	428	547
Češka republika	141	250
Italija	290	161
Mađarska	312	141
Slovačka	134	218
Švicarska	45	16
Francuska	95	46
Austrija	210	288
Poljska	188	241
BIH	35	67
Belgija	44	51
Srbija i Crna Gora	10	51
Kanada	15	1

UK	18	44
Norveška	8	113
USA	9	17
Rusija	8	9
Švedska	6	91
Nizozemska	15	19
Libija	5	/
Australija	4	2
Luksemburg	4	/
Bolivija	4	/
Finska	2	6
Brazil	2	1
Makedonija	2	5
Ukrajina	2	4
Rumunjska	3	/
Cipar	1	/
Meksiko	1	2
Ukupno	4558	4997

Izvor: Turistička zajednica općine Preko

6. LUKE NAUTIČKOG TURIZMA NA OTOKU

Na Ugljanu uz brojne lučice i obalna privezišta posluju dvije marine, od kojih je jedna u Preku sa 92 veza, Olive Island Marina u Sutomiščici sa 225 vezova i luka u Kukljici sa 300 vezova. Ove luke važan su čimbenik turističke ponude na otoku, te tako doprinose razvoju mjesta kroz dodanu vrijednost koju pridonose

6.1 MARINA PREKO

Slika br.1 Marina u Preku

Preuzeto na <<https://images.app.goo.gl/3koFSq2w2UdgxUof6>

Sa lokacijom u samom centru mjesta, marina Preko pruža nautičarima usluge vezova kroz dnevne, mjesečne ili godišnje ugovore. Prednost marine je njena lokacija, s kojom gosti u neposrednoj blizini imaju na raspolaganju restorane, kafiće i trgovine. Marina ima na raspolaganju 92 veza.

6.2 OLIVE ISLAND MARINA SUTOMIŠĆICA

Slika br.2 Olive Island Marina u Sutomišćici

Preuzeto na < <https://images.app.goo.gl/qZvufXqqHy2kGrom7> >

Olive Island Marina je mala obiteljska marina smještena u mjestu Sutomišćica na otoku Ugljanu, u dubokoj i dobro zaštićenoj uvali. To je novootvorena marina, klupskog tipa, koja posebnu pažnju posvećuje svojim gostima nudeći im niz dodatnih sadržaja. Gosti mogu uživati u druženju uz bazen, na sunčalištu, plaži, baru, terasi s pogledom prema pučini ili u igri s djecom na dječjem igralištu.

Bogata gastronomska ponuda restorana OliveGarden uključuje autohtone dalmatinske specijalitete začinjene s idejama moderne kuhinje. Velika se pažnja pridaje kvaliteti pa se hrana priprema na tradicionalan način, ali s uvijek svježim namirnicama. Operativni tim marine nautičarima stoji na usluzi i u najzahtjevnijim situacijama, a može im se prepustiti i organizacijski dio – od transfera, izleta, ronjenja do pronalaženja najboljih destinacija i atrakcija u ovom arhipelagu.

Marinu okružuje prekrasna priroda s bogatom hortikulturom koja, uz nezaboravan zalazak sunca, pridonosi opuštajućem ambijentu. Šetnjom kroz mjesto Sutomišćica, s dugom tradicijom ribarstva, maslinarstva i poljoprivrede, posjetitelji mogu doživjeti stari način života i upoznati dalmatinske običaje.⁵

⁵www.olive-island.eu/marina pristupljeno 20.9.2019

7. PREGLED ATRAKCIJA I ZNAMENITOSTI NA OTOKU

Otok Ugljan se može ponositi raznim atrakcijama kroz arheološka nalazišta, koja su raspostranjena duž otoka. Neka od nalzišta su revalorizirana, dok veći dio njih čeka bolje dane. Podjelom po mjestima, vidjeti ćemo što se sve nalazi na otoku.

7.1 PREKO

Mjesto Preko je najpopularnije zbog mletačke tvrđave Sveti Mihovil iz 13.st, koja je i do danas očuvana i privlači turiste. Na otočiću Galevac je smješten franjevački samostan iz 15 st.

Kroz cijelo 15. st. dokumenti bilježe nekoliko gvardijana i crkvenih glagoljaških knjiga koje je samostan posjedovao.

U 16. st. samostan je pregrađen, čime je izgubio atribute izvorne arhitekture, a u 17. st. je bio lazaret. Do danas je samostan imao važnu ulogu u kulturnom i nacionalnom pogledu njegujući glagoljaštvo i čuvajući bogatu zbirku glagoljskih knjiga.⁶

Crkva Svetog Ivana iz 11.st

Spomenik PriješkimLavandijerama

Uljana stara 110 godina

7.2 KALI

Povijesna jezgra naselja Kali – tipično dalmatinsko mjesto s uskim uličicama i kamenim kućama, smješteno na brežuljku; prvi put se spominje 1299.; ističe se jednobrodna barokna župna crkva Sv. Lovre, izgrađena na temeljima ranijih objekata čemu svjedoče tragovi postojanja antičkog objekta

Kapelica Sv. Pelegrina – romaničko-gotička crkvica iz 14. st.,locirana izvan mjesta; ovdje pronađen jedan od desetak predromaničkih pluteja sačuvanih na istočnoj obali Jadrana

Arheološki lokalitet Orjak – evidentirani ostaci željezno dobne gradine

Glagoljaštvo – glagoljica ostala u najdužoj uporabi u crkvenim knjigama (do 1873.); mjesto dalo 82 glagoljaša; u Župi sačuvano osam glagoljskih kodeksa, među njima i 'Libar godov' jedan od najstarijih na jadranskim otocima; prigodom se i danas pjeva 'Glagoljaška pučka pjevana misa'

Kualjski govor – specifičan čakavski dijalekt koji se ističe autentičnim vokalskim sustavom te prepoznatljivim ritmom i intonacijom

⁶<https://www.glas-koncila.hr/otocic-galevac-vjerska-oaza-samostan-sv-pavla-na-galevcu/> posjećeno 10.9.2019

Knjižnica – utemeljena 1983., bogata zbirka s oko 15.000 svezaka

Tradicija maslinarstva – maslinici prekrivaju gotovo čitavo nenaseljeno područje općine, u tzv. intradi; ističu se brojna stoljetna stabla; maslinici su danas velikim dijelom zapušteni

Tradicija suhozida – kilometri mocira ili gromača protežu se intradom ograđujući putove, polja i maslinike; ujedno predstavljaju i granice posjeda, a često imaju i funkciju puta pa mogu biti nekoliko metara široke i visoke; tehnika gradnje varira, od grubo složenog kamenja do pažljivog uslojavanja; katkad se uz mocire, kao povezana cjelina, nalaze i 'kućice' s funkcijom skloništa i spremišta za alat i plodove, građene prema kružnom ili četvrtastom tlocrtu, s krovom od kamenih ploča izvedenom kao kupola ili u stepeničastom obliku; način gradnje kupole kućica spada među najstarije tehnike svođenja

Tradicija ribarstva – tradicionalno orijentirani na lov plave ribe, kaljski ribari specijalizirali su se za lov tune; brojni su ribarili na Pacifiku, Atlantiku, u Mikroneziji; danas su Kali mjesto s ribarskom flotom od 30-tak modernih brodova, suvremenom ribarskom lukom i kaveznim uzgojem ribe; Kaljani se u vlastitoj percepciji snažno identificiraju s ribarstvom; snažno prisutna ribarska tradicija prepoznatljivo je temeljno identitetsko obilježje mjesta Kali

Tradicionalna gastronomija – njeguje se gastronomska tradicija bazirana na ribi pripremljenoj na razne načine (npr. gradele, ispod peke, na brudet) uz maslinovo ulje i začine (npr. ružmarin, lovor); zanimljivost je kaljski brudet koji se radi s krumpirima, zatim suha riba, slaniji marinirani inčuni i srdela te slana tunjevina; prepoznatljiva je ponuda ugostiteljskog objekta 'Srdelasnack'

Tradicionalne manifestacije – 'Kualjske ribarske noći – Tunuara', ribarska fešta, specifična po defileu ribarskih brodova Zadarskim kanalom; 'Kualjske maskare'⁷

7.3 KUKLJICA

Prvi poznati pisani spomen imena Kukljica je u listini iz 1106. godine koju je objavio Tadija Smičiklas u "Codexdiplomaticus", a u kojoj se spominje darovanje maslinika samostanu Sv. Krševana u Zadru. Značajnije građevine, nažalost oštećene, su kaštel (ljetnikovac) obitelji Nassi iz 1623. godine, te ostaci nepoznate građevine u Ortulanovom dvoru.⁸

⁷<http://www.kalionline.net/index.php/o-kalima> posjećeno 10.9.2019

⁸<http://kukljica.hr/hr/Znamenitosti> posjećeno 10.9.2019

ZAVJETNA CRKVA GOSPE OD SNIGA

Smještena je u morskome tjesnacu Ždrelac između otoka Ugljana i Pašmana. Blagdan Gospe od Sniga slavi se svakog 5. kolovoza od daleke 1514. godine. Unutrašnjost crkve s glavnim oltarom ima četiri mramorna stupa, u kojemu je svetište. Crkva ima pet oltara; glavni posvećen zaštitnici crkve Gospi od Sniga, a ostala četiri posvećena su Rođenju blažene Djevice Marije, Sv. Asunti, Sv. Andriji i Sv. Nikoli. Svojim stilskim odlikama crkva odaje barokni stil 17. stoljeća i predstavlja vrijedan spomenik kulture na ovom području, zato je odlukom komisije pri Regionalnom zavodu za zaštitu spomenika kulture u Splitu 1982. godine stavljena pod zaštitu države.⁹

CRKVA SV. JEROLIMA

Crkva se nalazi sjeverozapadno od Kukljice u uvali Kostanj, okrenuta prema Zadarskom kanalu. Prema njenim odlikama povjesničari crkvu svrstavaju u 14. stoljeće. Već krajem 16. stoljeća bila je izvan upotrebe i prepuštena propadanju. U novije vrijeme crkva je obnovljena donacijama i novčanim priložima Kukljičana. Na crkvi su obavljani složeni restauratorski i konzervatorski zahvati. Obnovljen je portal s romaničkom lunetom, ožbukani zidovi, rekonstruiran zvonik, obnovljeno drveno krovništvo. Crkva je završena i posvećena u srpnju 1997. godine.¹⁰

CRKVA SV. PAVLA

U samom središtu mjesta smještena je župna crkva posvećena preobraćenju Sv. Pavla. Na mjestu današnje crkve Sv. Pavla prethodno je postojala kasnorimska ili ranohrvatska bogomolja. Crkvu nagrizenu zubom vremena, mještani ruše i na istom mjestu 1666. godine iz temelja grade novu. Svojim stilskim odlikama crkva odaje barokni stil 17. stoljeća. U unutrašnjosti crkve nalaze se glavni oltar posvećen Blaženoj Gospi od Karmena, dva oltara s desne strane posvećena Sv. Pavlu i Sv. Duhu, te dva oltara s lijeve strane posvećeni Sv. Duhu i Dušama čistilišta. Na sakristiju i na lijevu stranu crkve naslanja se zvonik čija gradnja započinje 1741. godine.¹¹

⁹<http://kukljica.hr/hr/Znamenitosti>

¹⁰ isto

¹¹ isto

7.3.1. POLA STOLJEĆA TURIZMA U KUKLJICI

Davne 1956.god. u Kukljici je osnovano turističko društvo. Poticaj za osnivanje te turističke organizacije došla je od seljačke zadruge „Sloga“ i njezinih voditelja Šime Bilana i Bože Martinovića. Do tada kroz zadrugu je djelovalo nekoliko dućana i mlin za masline, poticala se sadnja maslina i maraske, otkupljivali su se plodovi maraske, organizirala su se razna predavanja o poljodjelstvu, osnovana je udruga brodara te se vodila briga o gospodarskom životu na selu.

Prije 50 godina turizam se počeo ekspanirati i u manje krajeve, gradove i sela kod već poznatih destinacija: Opatije, Crikvenice, Lošinja, Zadra, Hvara, Splita, Dubrovnika, čije je slike, vrijednosti i atrakcije promovirala tada jedina turistička agencija „Putnik“. Takve nove trendove su prepoznali pioniri kukljiškog turizma koji su već 1957 god. doveli prve goste u privatnu kuću obitelji Maričić.

Tamo je organizirana prva kuhinja i prvi restoran sve do 1959.god. kad je kuća postala pretijesna za sve goste, te se zadruga odlučuje za prvu investiciju; gradi se nova kuhinja, a prostorije Doma kulture preko ljeta oprema se kao restoran. Jedan od glavnih problema je bio nedostatak adekvatnih sanitarnih čvorova i tekuće vode, pa su gosti masovno koristili „kajine“ za osnovnu higijenu.

Iako uz nabrojene probleme, pionirski turizam u Kukljici je počeo rasti do te mjere da su prostorije restorana postale pretijesne i morali su dograditi nove i veće.

Organizirano su gosti najviše dolazili iz Jugoslavije, Austrije, Njemačke, ali su i dolazili individualno iz Francuske i ostalih europskih zemalja. Prvo evidentiranje i recepciju gostiju vodio je tadašnji student ekonomskog fakulteta u Zagrebu Joso Martinović.

Kukljica je imala ples i zabavnu glazbu svaku večer u ponudi osim ponedjeljka, i to je za goste predstavljalo ugodnu zabavu i relaksaciju. Ples bi bio poslije večere te bi trajao do 22 ili 23 sata. Nakon plesa okupila bi se skupina kukljiških mladića i pjevali bi do kasno u noć. Tako je bilo sve do 1970 god. kada je izgrađeno naselje bungalova „Zelena Puntica“ na istoimenoj punti, izgrađena je cesta sa odgovarajućom infrastrukturom te je Kukljica evoluirala iz malog mjesta sa romantičnim i idiličnim turizmom u destinaciju poslovnog turizma.

Takvog turizma možemo se prisjećati sa sjetom i gledati na ovaj današnji koji nema dušu. Posebno se osjeća promjena poslije privatizacije „Zelene Punte“ koja kao i da nije više dio Kukljice, niti je mještani osjećaju kao svoju.¹²

¹²Milić I., Pola stoljeća turizma u Kukljici na Otoku Ugljanu, str. 331-333

7.4 UGLJAN

Spomenici iz doba rane antike, villarustica, kasno antički mauzolej, ostaci starokršćanske bazilike te monumentalni gospodarski objekt iz 1.st. za preradu ulja u uvali Moline svjedoče o ranom boravku čovjeka na ovom prostoru.

Starokršćanska bazilika

Sagrađena je u 5.st. kao trobrodna rustična bazilika sa polukružnom apsidom, kasnije su sa strane dodane cele (male prostorije) a pri kraju 5. st. uz jednu celu dodana je okrugla poligonalna (peterostrana) apsida. Debela vodonepropusna žbuka ukazuje da je služila kao baptisterij (krstionica). Prema povjesnim podacima u njoj se vršila služba do sredine 18.st. kada je posvećena Sv. Ivanu po čemu cijeli lokalitet nosi ime STIVON.

Starokršćanska memorija

Središnji trobrodni prostor okružen je apsidom i eksedrom. Na zapadnoj strani je predvraće (prothyron) iz kojeg se ulazi u martirij. U apsidama su bili postavljeni sarkofazi s tijelima mučenika a podovi ukrašeni višebojnim mozaicima (danas u Arheološkom muzeju Zadar). i ovoj MEMORIJI su dodavane bočne prostorije, a najstarija faza gradnje je iz druge polovice 4.st.

Samostan sv. Jeronima

U centru mjesta nalazi se predivno zdanje na samoj pješčanoj plaži Mostir. Samostan sagrađen 1430. godine s jednobrodnom gotičkom crkvom sv. Jeronima posvećene 1447. godine. Graditelj je Juraj Lukači-Zavaliska. U samostanskom klaustu nalazi se urešena nadgrobna ploča osnivača glagoljske tiskare u Rijeci, biskupa Šimuna Kožičića Benje (1460-1536)

Villa rustica

Nalazi se Mulinama a potječe iz 1-2 st. poslije Krista. Najstarija su nalazišta iz rimskog doba na otoku Ugljanu. U kompleksu se nalaze ostaci kamenih presa za preradu maslina.

Crkva sv. Kuzme i Damjana

Sagrađena je u 11 ili 12.st. u kasnoj predromanici. Prema legendi sagradio ju je kao zavjetnu crkvu Trgovac Torricella, koji se spasio u brodolomu i doplivao na to mjesto. Najstarija je sačuvana crkva u mjestu Ugljanu. Nalazi se u pitomoj uvali u blizini Ljokini do koje se dolazi makadamskim putem, pogodno za bicikliste i pješake.

Crkva sv. Hipolita

Crkva sv. Hipolita nalazi se u zaseoku Varoš u središtu mjesta Ugljan. Sagrađena je u 11. ili 13. stoljeću, a kasnije preuređena u gotičkom stilu. U dokumentima prvi put se spominje 1374. godine. Unutrašnjost je krasi kasnobarokni oltar.

Crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije

Nalazi se u centru mjesta na brežuljku tako da zvonik čini prepoznatljivu sliku mjesta. U povijesnim dokumentima prvi put se spominje 1401. godine. Oltar krasi barokna slika "Uznesenje" iz 18. stoljeća.

Crkva Svih Svetih

U naselju Gornje Selo nalazi se crkvica Svih Svetih sagrađena u 12. ili 13. stoljeću. Nalazi se na malom brežuljku s kojeg se pruža predivan pogled na veći dio Ugljana.

Crkva sv. Petra

Sam kraj tj. rt otoka dobio je naziv po toj crkvi i sačuvan je ranosrednjovjekovni izgovor crkve Supetar. Sačuvani su joj zidovi do visine 1,5 m. U unutrašnjoj žbuci je ispisan križ i godina 1510. god. Po stilu gradnje puno je starija i spada u romanički krug graditeljstva. Dvorac "Beršić"

Nalazi se u zaseoku Gornje Selo. Izgrađen od veleposjednika Califfi u 17. stoljeću, upravljan od obitelji Beršić (Brčić), u novije vrijeme restauriran i nosi ime košarkaša svjetskog glasa Dvor Krešimir Ćosić.

Uz navedenu baštinu, možemo još istaknuti kuću na obali Malog Lukorana, gdje je Petar Preradović inspiriran ljepotom jutarnjeg izlaska sunca, ispjevao poznatu hrvatsku budnicu "Zora puca".

8. TURISTIČKA PONUDA I ZABAVNI PROGRAMI NA OTOKU

Uz povijesne lokalitete koji se nalaze duž otoka, turistička ponuda otoka se sastoji od gastronomske, koja je temelj jedne destinacije, pa sve do tradicijske i kulturne ostavštine mjesta na otoku. U projektu “Avantura Otok”, sredstvima iz fondova Europske Unije, uređeni su biciklistički putevi po otoku, koji sad tvore jednu lijepu biciklističku turu i pruža mogućnost savršenog spajanja s prirodom i njezinim ljepotama.

Dugi niz godina zabava na otoku funkcionira po jednoj šabloni. Svako mjesto na otoku ima svoj program manifestacija, popularnih “Fešta”, od kojih su poznatije one u: Preku, Kalima, Kukljici i Ugljanu. Uz to kroz cijelo ljeto djeluju nastupi kulturno umjetničkih društava koji su isto dio repertoara, samo u manjoj frekvenciji, kao i raznorazni programi za djecu.

Sama ponuda, prema stavovima mještana je loša i nekreativna. Teško je zadovoljiti svačije ukuse, ali zašto se ne bi moglo probati sa pristupom za turiste koji hamburgere mogu jesti i u svojoj državi. Apsurdna je činjenica da se nudi hrana koja nema veze sa otokom, već se mora prezentirati ono po čemu je otok poseban, a to je svježina i kvaliteta povrća, ribe, muzgavaca i školjki i kao takve ih treba prezentirati gostima.

8.1 Turistička ponuda Preka

Već 30 godina kao centralni događaj ljeta, “Legrica” je najpoznatija i najposjećenija fešta na otoku. Uz poznate glazbenike koji nastupaju, ponuda se temelji samo na hamburgerima i alkoholnim pićima.

Od ostalih pučkih fešti možemo izdvojiti “Bijelu Noć” koju organizira “NK Sveti Mihovil”. Tu je i popularni plivački maraton Preko-Zadar, koji se organizira zadnjih 47 godina i već je popularni brend otoka.

Od kulturnih događanja imamo razne izložbe slikara u galeriji “Dom na žalu”, večeri poezije na “Brižićevindvuoru” te dramsku predstavu “Otočka besida”.

Tu su još razne igraonice, turniri, natjecanja i radionice za djecu.

8.2 Turistička ponuda Poljane

Poljana je malo mjesto te je uvijek nekako gravitirala Preku, pa njezina ponuda nije opširna kao u drugim mjestima, te se svi događaji mogu svesti pod dva glavna događaja, a to su fešta "Sv.Petra" popularna "Petrova" koja se održava svake godine na isti datum 29.6., te tradicionalni malonogometni turnir "Pojonsko srce" koji se održava već osamnaest godina.

8.3 Turistička ponuda Kali

Kali slovi kao najribarskije mjesto na Jadranu, ali uz to mogu se pohvaliti da imaju najstariju feštu na otoku, kaljske ribarske noći, popularnu "Tunuaru" koja svoje korijene vuče iz daleke 1968. Godine. Smišljen kao dvodnevni, ponekad i trodnevni program, "Tunudara" svojim gostima pruža jedinstven ugođaj i cijelodnevnu ponudu koja vam neće biti zasigurno dosadna.

Dakako, najisčekivaniji događaj je defile ribarske flote, gdje 30-50 brodova prolazi zadrskim kanalom, uz uživanje u hrani i piću na brodovima. Tu su još i utrke na vesla u manjim brodovima, natjecanje u kuhanju brudeta, ali i razna predavanja, edukacije i radionice vezane uz ribarstvo.

8.4 Turistička ponuda Kukljice

edna od zanimljivosti Kukljice su i njezini pjesnici, kao što su Tomislav Meštrić, Tomislav Maričić Kukljičanin, Karlo Bačić. Želite li se obogatiti novim saznanjima o otočkom svijetu, upoznajte ljepotu čakavske riječi na jednoj od večeri poezije koje se organiziraju pod nazivom "Čakavska besida". Kao uspomenu na ljetni odmor na otoku, kući možete ponijeti i originalan suvenir - zbirku pjesama čakavske poezije.

Među značajnije kulturne manifestacije ubrajaju se:

ribarske feštice

fešta "Gospe od Sniga"

izložbe umjetničke fotografije domaćih i inozemnih umjetnika

večer čakavske poezije - pjesnička večer kukljiških pjesnika i njihovih gostiju

nastup KUD - ova i folklornih skupina na otvorenom

Međunarodna izložba umjetničke fotografije "Otok i more"

Posebna vrijednost ove izložbe je u konstantnom podizanju kvalitete izloženih fotografija i prijavljenih autora. Njezin međunarodni značaj i vrijednost leži u različitosti motiva i sudjelovanju autora iz 31 zemlje širom svijeta (preko 1.600 radova u svim tehnikama i temama). Izložba se od početka održava pod pokroviteljstvom International Federation of Photographic Art (FIAP), Photographic Society of America (PSA), Hrvatskog udruženja fotografa iz Zagreba i Ureda za tehničku kulturu Zadarske županije.

Međunarodna likovna kolonija u Kukljici

Jedna je od nekoliko umjetničkih kolonija na prostoru Zadarske županije. Glavni motivi su otočni svijet i njegovi krajolici koji predstavljaju jedinstveni čarobni spoj oblika, boja i svjetla. Pridružite nam se kao i ostali umjetnici iz Slovenije, Italije, Bugarske, Ukrajine i Hrvatske u proteklih pet godina.

9. ZAKLJUČAK

Čitajući ovaj rad može se vidjeti kako je otok itekako živopisan i ima jednu priču koja se može formirati u uspješan turistički proizvod. Mora se odrediti strategija, jasni i mjerljivi ciljevi, misija i vizija svakog mjesta na otoku zasebno, jer je svako mjesto posebna priča za sebe. Imamo primjera diljem Jadranske obale i moramo na temelju drugih iskustava formirati strategiju, no isto tako može se postaviti pitanje da li želimo imati probleme sa gostima kao što je bilo slučajeva na Hvaru ili u Novalji, ali zato imati enormne profite, ili odabrati mirnije tokove. Želimo li na temelju lake i brze povezanosti sa Zadrom „forsirati“ jednodnevne turiste koji bi se došli samo okupati, ili goste koje možemo zadržati od 3-7 dana?

Potencijala definitivno ima, i nadam se da će jednog dana Otok Ugljan biti prepoznat kao destinacija sa svojim brendom i svojom pričom među gostima.

U ruralnim i otočkim prostorima nužno je osigurati diferencijaciju uvažavajući autohtone ambijentalne vrijednosti prostora i razvijati selektivne vrste turizma koje su po svojoj prirodi neinvazivne i održavaju tradicijski i kulturni identitet određenog geografskog područja, odnosno destinacije kao funkcionalne cjeline u turizmu.¹³ Takvi su oblici turizma lovni, seoski, eko-etno turizam, kulturni turizam, gastronomski turizam, nautički turizam, biciklistički turizam i sl.

¹³Vidučić, V. (2007). Održivi razvoj otočnog turizma Republike Hrvatske. *Naše more, Znanstveno-stručni časopis za more i pomorstvo*, 54(1-2), 42-48. <raspoloživo na: <http://hrcak.srce.hr/file/20166>>, [pristupljeno 29.09.2019.]

IZJAVA

Izjava o akademskoj čestitosti

Ime i prezime studenta:

Matični broj studenta:

Naslov rada:

Svojim potpisom jamčim:

- Da sam jedini/a autor/ica ovog rada.
- Da su svi korišteni izvori, kako objavljeni, tako i neobjavljeni, adekvatno citirani i parafrazirani te popisani u bibliografiji na kraju rada.
- Da ovaj rad ne sadrži dijelove radova predanih na Veleučilište Baltazar Zapešić ili drugim obrazovnim ustanovama.
- Da je elektronička verzija rada identična onoj tiskanoj te da je to verzija rada koju je odobrio nastavnik.

Potpis studenta

10. POPIS LITERATURE

1. Ante Dragić, Stanovništvo na zadarskim otocima, Zadar 2002, izdavač Otočni sabor, str.334-335
2. J. Faričić, D. Magaš, Zbornik radova sa znanstvenog skupa, 1994 god. Geografska obilježja Otoka Ugljana, str.76
3. Milić I., Pola stoljeća turizma u Kukljici na Otoku Ugljanu, str. 331-333
4. <https://ugljan.hr/hr/ugljan/povijest-i-kultura.html> pristupljeno: 10.9.2019
5. <http://www.kalionline.net/index.php/o-kalima> posjećeno 10.9.2019
6. <http://kukljica.hr/hr/Znamenitosti> posjećeno 10.9.2019
7. Vidučić, V. (2007). Održivi razvoj otočnog turizma Republike Hrvatske. *Naše more, Znanstveno-stručni časopis za more i pomorstvo*, 54(1-2), 42-48. <raspoloživo na: <http://hrcak.srce.hr/file/20166>>, [pristupljeno 29.09.2019.]
8. <https://www.glas-koncila.hr/otocic-galevac-vjerska-oaza-samostan-sv-pavla-na-galevcu/> posjećeno 10.9.2019
9. www.olive-island.eu/marina pristupljeno 20.9.2019
10. Državni zavod za statistiku
11. Turistička zajednica Općine Preko

POPIS TABLICA

Tablica 1. Pregled noćenja i kretanja turista na Otoku Ugljanu od 1981-1999	6
Tablica 2. Broj turista, noćenja i prosječni broj noćenja po turistu u odabranim godinama po mjestu za 1980 god.	7
Tablica 3. . Broj turista, noćenja i prosječni broj noćenja po turistu u odabranim godinama po mjestu za 1985 god.	7
Tablica 4. . Broj turista, noćenja i prosječni broj noćenja po turistu u odabranim godinama po mjestu za 1990 god.	8
Tablica 5. . Broj turista, noćenja i prosječni broj noćenja po turistu u odabranim godinama po mjestu za 1995 god.	8
Tablica 6. . Broj turista, noćenja i prosječni broj noćenja po turistu u odabranim godinama po mjestu za 2000 god.	9
Tablica 7. . Broj turista, noćenja i prosječni broj noćenja po turistu u odabranim godinama po mjestu za 2004 god.	9
Tablica 8. Turistički pokazatelji po naseljima	11
Tablica 9. Dolasci gostiju prema državljanstvu u Općinu Preko u 2006 i 2016 god.	11